

Joan VENY i Teresa CABRÉ (cur.)

Antoni M. Badia i Margarit: rellevància acadèmica, inquietud científica i servei a la llengua

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2022, p. 227-230

DOI: 10.2436/15.2500.01.13

Les Miscel·lànies

DENISE BOYER

Sorbonne Université

Secció Filològica, Institut d'Estudis Catalans

És un gran honor i una gran alegria evocar aquí un aspecte unànimement reconegut com a essencial de la trajectòria del doctor Badia: la seva capacitat no només per a transmetre els seus immensos coneixements amb un rigor científic i una honestat intel·lectual exemplars, sinó també per a potenciar i confirmar vocacions amb els seus ensenyaments i publicacions, oferint a nadius i estrangers valuosíssims instruments per a adquirir o aprofundir el català. Sense anar més lluny, som molts els qui vam estudiar sistemàticament la gramàtica, els més grans la gramàtica de Gredos (1962),¹ els més joves la de l'Enciclopèdia Catalana (1994),² i continuem fent-les servir com a obres de referència constant; especialment, és clar, els que no tenien el català com a llengua materna, però també els que per raons històriques de sobra conegudes no l'havien pogut estudiar a primària ni a secundària.

L'agraïment per aquesta inestimable aportació del doctor Badia es va plasmar en particular en dos homenatges que són els vuit volums de *Miscel·lànies*, publicats amb motiu del seu seixanta-cinquè aniversari,³ i els tres volums d'*Estudis de lingüística i filologia oferts a Antoni M. Badia i Margarit*, publicats amb motiu del setanta-cinquè.⁴ El nombre de participants ja dona una idea impressionant de l'extensió d'aquest sentiment de deute: en efecte, tenint en compte els articles es-

1. Antoni M. BADIA I MARGARIT (1980), *Gramàtica catalana*, Madrid, Gredos, 2 v., coll. «Biblioteca Romànica Hispànica».

2. Antoni M. BADIA I MARGARIT (1994), *Gramàtica de la llengua catalana: Descriptiva, normativa, diatòpica, diastràtica*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, coll. «Biblioteca Universitària».

3. Coll. «Estudis de Llengua i Literatura Catalanes», vol. IX (1984), X (1985), XI (1985), XII (1986), XIII (1986), XIV (1987), XV (1987) i XVI (1988), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

4. I (1995), II (1995), III (1996), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, coll. «Biblioteca Abat Oliba».

crits en col·laboració, i deixant a part l'autor del pròleg, Arthur Terry, i l'autora de la bibliografia, Maria Cardús, a les *Miscel·lànies* són cent-vuit persones; als *Estudis*, noranta-dues. Atès que alguns noms es repeteixen d'una publicació a l'altra, són cent vuitanta-un participants, als quals cal afegir, entre el centenar de noms de la *tabula gratulatoria* dels *Estudis*, les vuitanta-cinc persones que no han col·laborat en cap de les dues publicacions però han volgut manifestar d'alguna manera la seva estima i admiració al doctor Badia. En total, doncs, són dues-centes seixanta-sis persones les que en una forma o una altra han participat en els dos homenatges.

Això quant a l'aspecte quantitatiu. Pel que fa a les contribucions mateixes, impressiona la seva diversitat en molts aspectes; per començar, la diversitat en les nacionalitats dels autors: a les mateixes *Miscel·lànies*, encara que totes són en català, una cinquena part (20 de 104) són estrangers: sis italians, quatre alemanys, dos francesos i dos britànics, amb sis nacionalitats més representades per un sol autor: Canadà, Estats Units, Suïssa, Uruguai, Txecoslovàquia i Unió Soviètica (som als anys vuitanta). Als *Estudis*, la proporció és gairebé inversa, ja que només la quarta part (23 de 91 persones) pertanyen als Països Catalans —de Salses a Elx i de Fraga a l'Alguer, per dir-ho amb la fórmula tradicional— i hi apareixen autors de disset nacionalitats diferents: divuit alemanys, dotze francesos, set espanyols, sis suïssos, quatre britànics, etc.⁵ I passa el mateix amb les persones que figuren a la *tabula gratulatoria*: només una quarta part són catalans (21 de 85), i els altres són de dotze nacionalitats diferents (setze alemanys, onze francesos, set italians, set espanyols, set nord-americans, quatre belgues, quatre britànics, tres suïssos, dos austríacs, i un representant de Països Baixos, Finlàndia i Suècia). Entre els dos homenatges, doncs, hi ha representades dinou nacionalitats diferents d'Europa i Amèrica. Diversitat de les llengües d'escriptura: si a les *Miscel·lànies*, com s'ha dit, totes les contribucions són en català, ja que és la norma de la col·lecció, als *Estudis*, explícitament concebuts, com s'explica al pròleg, per a «omplir un buit»,⁶ o sigui per a fer un lloc als romanistes estrangers que no essent catalanistes no havien pogut participar en la primera publicació, els trenta-un articles en català només representen una tercera part del total, en igualtat gairebé perfecta amb el francès (30), i la part que queda es reparteix entre el castellà (16), l'alemany (10), l'anglès (3) i l'italià (1): prova que el prestigi i influència del doctor Badia s'estenien molt més enllà del domini lingüístic català, i mostra de l'abundància i varietat de contactes que tenia a l'estranger. Contactes facilitats en particular pel seu excellent domini del francès, i constantment enriquits i aprofundits durant les

5. Concretament: tres belgues, tres nord-americans, tres romanesos, dos hongaresos, i un representant del Brasil, Canadà, Uruguai, Polònia, Itàlia, Bulgària, Finlàndia i Eslovènia.

6. I, p. v.

seves estades de professor visitant a diverses universitats estrangeres, com ara les de Heidelberg (1956), Munic (1959-60), Georgetown (Washington, 1961-1963), Madison (Wisconsin, 1967-1968), París-Sorbona (1974-1976), algunes de les quals van reconèixer els seus mèrits atorgant-li el títol de doctor *honoris causa*: Salzburg (1972), Tolosa - lo Miralh (1978), París-Sorbona (1986) i el Knox College de Galesburg (1990).

Diversitat de temes, ja que no totes les contribucions, ni de bon tros, versen sobre temes de lingüística catalana: si bé és cert que, al tercer volum dels *Estudis*, les quinze contribucions són totes de filòlegs catalans sobre temes filològics, entre els quals els cinc editors de l'homenatge (Teresa Cabré, Lídia Pons, Joaquim Rafel, Joan Veny, Joaquim Viaplana), cal remarcar que als altres dos volums algunes contribucions versen sobre llengües diferents del català, com ara les de l'austríac Hans Goebel sobre el ladí de les Dolomites (en francès),⁷ de l'alemany Günter Holtus sobre la llengua dels cartularis medievals de l'arquebisbat de Trèveris (en francès),⁸ del suís Gustav Ineichen sobre les relacions entre el suís alemany i l'alemany (en alemany),⁹ o la de l'eslovè Mitja Skubic sobre l'italià i l'eslovè de Trieste (en català).¹⁰ I a les *Miscellànies*, n'hi ha bastantes que tracten d'alguna obra literària en una perspectiva purament literària, com ara les de Josep Romeu i Figueras sobre Ausiàs March,¹¹ de Pere Gamisans sobre Mercè Rodoreda,¹² de Germà Colón sobre Roís de Corella,¹³ o de Joan M. Corominas sobre Joan Maragall.¹⁴ Un cas extrem, als *Estudis*, és l'article (en francès) del medievalista occitanista finlandès Aimo Sakari, de la Universitat d'Hèlsinki, sobre la comtessa de Dia.¹⁵

Un darrer element de diversitat menys visible que sembla important subratllar és el de les edats: les dates de naixement dels contribuïdors van de 1908 (Rafael Lapesa) a 1965 (Rolf Kailuweit) als *Estudis*, i de 1907 (Rudolf Brunner) a 1961 (Tomàs Martínez i Romero i Josep Ballester) a les *Miscellànies*: en total, doncs, són tres generacions de romanistes les que han tret profit de la immensa aportació del doctor Badia a la filologia catalana i n'han volgut deixar constància.

Les dues publicacions, per tant, constitueixen una clara mostra de l'extensió i la varietat de la xarxa de relacions i d'amistats intel·lectuals i en molts casos també

7. «Un nouvel Atlas linguistique des Alpes centrales: l'Atlas linguistique du ladin des Dolomites (ALD)», I, p. 295-312.

8. «Scripta et koinè aux 13e et 14e siècles. Remarques sur la langue des chartes françaises et allemandes dans l'archevêché de Trèves et dans l'est de la France», I, p. 395-408.

9. «Schweizerdeutsch, Deutsch und die Mehrsprachigkeit in der Schweiz», I, p. 423-430.

10. «L'italià i l'eslovè a Trieste en clau sociolingüística», II, p. 351-360.

11. «Situació del jo amorós en el cant XI d'Ausiàs March», IX, p. 119-138.

12. «La il·lusió referencial a la novel·la de Mercè Rodoreda "Jardí vora el mar"», IX, p. 243-258.

13. «"La balada de l'esgarsa i l'esmerla" de Corella», XI, p. 157-178.

14. «Les muntanyes de Joan Maragall. Una interpretació psicoanalítica», XV, p. 175-204.

15. «Qui étaient la comtesse de Die et son amie?», II, p. 249-268.

personals del doctor Badia, una xarxa que anava més enllà de la lingüística, i transcendia sovint tant les fronteres lingüístiques (i no cal dir estatals) com les generacionals. El doctor Badia no va contribuir només a la divulgació del català, tant a dins com a fora dels Països Catalans, sinó també al seu prestigi internacional: conscient com era que la projecció exterior és especialment important en el cas d'una llengua que no compta amb el suport d'un Estat propi, va saber demostrar amb l'exemple que es tracta d'una llengua de cultura com d'altres de més conegudes i reconegudes, o en paraules del pròleg d'Arthur Terry, «que els estudis de llengua i literatura [ja] eren capaços de presentar-se sistemàticament en un nivell internacional»: una aportació sense preu que era essencial recordar en aquest homenatge.